

Worden de Hongaarse verkiezingen een les in hoe je een autoritaire leider verslaat?

Gatool Katawazi

09.04.26 Analyse 6-7 min

De foto's in dit artikel komen uit de serie 'From the governing party to the main opposition leader' van de Hongaarse fotograaf Márton Mohos / 24.hu

Na jaren van verdeeldheid verenigt de Hongaarse oppositie zich achter één charismatische leider, die een goede kans maakt Viktor Orbán te verslaan. Het is een grote gok, want wie is deze Péter Magyar precies? En wat blijft er aan politieke tegenspraak over, nu de oppositie zichzelf in feite opheft?

Niets aan de Hongaarse verkiezingen op 12 april is normaal.

Premier Viktor Orbán en zijn bondgenoten trekken alles uit de kast om aan de macht te blijven. Ze vervolgen een van de weinige onafhankelijke journalisten die nog in het land actief is. Met nepnieuws en complottheorieën over de Oekraïense president Zelensky en de Europese Unie domineren ze het publieke debat. Kiezers worden verleid met geld of een zak aardappelen.

Als het aan de ultraconservatieve Orbán ligt, gaan de kiezers naar de stembus met één beeld: het voortbestaan van de natie staat op het spel. Want buurland Oekraïne zou volgens hem Hongarije de oorlog in trekken, en alleen hij kan de Hongaren behoeden voor de ondergang.

Maar ook voor de oppositie zijn deze verkiezingen geen business as usual. In een uitzonderlijke poging de Hongaarse democratie te redden, stellen bijna alle oppositiepartijen zich níét verkiesbaar.

Hoe kwamen deze politici tot dit besluit en wat hopen ze ermee te bereiken? Ik sprak een journalist, een historicus en de leider van een van deze oppositiepartijen om te begrijpen hoe ze juist op deze manier de verkiezingen van Orbán hopen te 'winnen'.

Péter Magyar tijdens de eerste door hem georganiseerde betoging in Boedapest, op 15 maart 2024.

Hongarije is geen democratie

Hongarije werd lang een ‘afglijdende democratie’ genoemd, maar geldt inmiddels als een ‘electorale autocratie’: een land waarin nog wel verkiezingen worden gehouden, maar dat wordt bestuurd als een autocratie.

Formeel klopt het plaatje: er is een parlement, er zijn meerdere partijen en er wordt gestemd. Maar in de praktijk zijn de voorwaarden waaronder dat gebeurt scheefgetrokken. Kiesdistricten zijn zo ingericht dat ze Orbán's partij Fidesz bevoordelen. Veel Hongaarse media staan onder directe of indirecte invloed van de overheid. En belangrijke instituties worden geleid door loyalisten van de regering.

Dat verkiezingen in Hongarije niet eerlijk zijn, stelde Transparency International twaalf jaar geleden al vast. Tijdens de vorige verkiezingen, in 2022, probeerde de oppositie daarom een vuist te maken tegen Orbán. Zes oppositiepartijen bundelden hun krachten in één lijst, zodat kiezers met één stem op alle partijen tegelijk stemden.

Het werkte niet. Met 54 procent van de stemmen behaalde Orbán een voorsprong van bijna 20 procentpunt op de verenigde oppositie, goed voor een tweederdemeerderheid in het parlement. Die vertaalslag van stemmen naar zetels komt mede doordat Orbán het kiesstelsel zo heeft aangepast dat het vooral zijn partij bevoordeelt.

Wat er misging in 2022, is dat oppositiepartijen te werk gingen alsof ze meededen aan verkiezingen in een doorsneedemocratie, zegt Márton Tompos, oprichter van oppositiepartij Momentum. Ook daarna bleven ze functioneren als gewone oppositie: ze gingen naar het parlement, namen deel aan debatten en commissies en waren onderling kritisch op elkaar. Achteraf gezien was dat ‘een vorm van langzame zelfmoord’, aldus Tompos.

Wil de Hongaarse oppositie eerlijke verkiezingen, dan moet ze eerst met Orbán afrekenen en breken met de traditionele democratische spelregels, denkt hij.

Daarom pakt de Hongaarse oppositie het ditmaal rigoureuzer aan: ze doet niet meer mee.

18 april 2024: in het district Békés spreekt Péter Magyar mensen toe vanuit de laadbak van zijn wagen. Het werd het symbool van zijn nationale tour.

Opeens was daar Péter Magyar

Dat heeft alles te maken met een nieuwe naam die twee jaar geleden uit het niets opdook: Péter Magyar. Magyar is afkomstig uit Orbán's partij Fidesz en kent het systeem van binnenuit. Hij was diplomaat voor de Fidesz-regering in Brussel en bekleedde verschillende bestuursfuncties bij staatsbedrijven. In 2024 brak hij met de partij en sprak hij zich openlijk uit over corruptie.

In een interview dat door meer dan twee miljoen Hongaren werd bekeken, beschreef hij hoe een kleine politieke en

economische elite zichzelf verrijkt, terwijl de democratie wordt uitgehold.

26 april 2024: Péter Magyar spreekt – wederom vanuit zijn wagen met laadbak – een menigte toe tijdens een demonstratie voor het gebouw van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Zijn opkomst verliep razendsnel. Binnen enkele maanden groeide hij uit tot het gezicht van de oppositie en wist hij kiezers van links tot rechts aan zich te binden. Juist omdat hij afkomstig is uit de Fidesz-partij, is hij voor veel Hongaren geloofwaardig wanneer hij spreekt over corruptie en zegt dat hij dezelfde conservatieve waarden heeft als een groot deel van de bevolking. In de peilingen staat hij dan ook al ruim een jaar voor op Orbáns partij. Hij lijkt daarom een van de weinigen die Orbáns machtsbasis kan aantasten.

Volgens de Hongaarse historicus Ferenc Laczó, verbonden aan de Universiteit Maastricht, kreeg Magyar al snel bijna mythische proporties. ‘Hij werd een soort messiaans figuur. Mensen projecteren hun verwachtingen en verlangens op hem.’

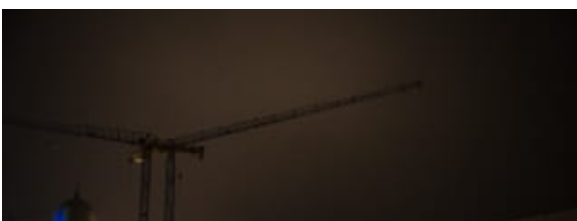

Péter Magyar tijdens de tweede dag van de landelijke tour (Békés, 18 april 2024).

Hongaren zien de politieke elite rijker worden

De Hongaarse journalist Veronika Munk heeft een eenvoudige verklaring voor de immense populariteit van Magyar: mensen stemmen uiteindelijk met hun portemonnee. De afgelopen jaren zijn de prijzen in Hongarije sterk gestegen, terwijl lonen achterbleven. ‘Wat mensen dagelijks ervaren, botst steeds sterker met de politieke elite die zichtbaar rijker wordt.’ Een elite die rondrijdt in Maserati’s, per helikopter voetbalwedstrijden bezoekt en zebra’s houdt in de tuin.

Orbán profileerde zich altijd als tegenstander van internationale elites, maar inmiddels behoort hij zelf tot die elite. Ook de waarden waarop zijn politiek rust – traditie, gezin en moraliteit – komen steeds vaker onder druk te staan door schandalen: van een Fidesz-Europarlementariër die seksfeesten bezoekt tot kindermishandelingen in jeugdinstituten.

13 december 2025: Péter Magyar tijdens een door zijn partij Tisza georganiseerde protestmars voor kindbescherming in Boedapest.

En dat gebruikt Magyar tegen hem. Hij koppelt de corruptie aan de alledaagse ervaringen van mensen. Van ondergefinancierde scholen tot instortende ziekenhuizen, slecht functionerende treinen en lage lonen: Magyar legt de schuld bij Orbán's regering.

Maar economische onvrede alleen verklaart zijn opkomst niet. Magyar weet die onvrede te vertalen naar een verhaal dat breed aanspreekt. Hij is conservatief, maar pro-Europees. Hij spreekt over nationale waarden, maar ook over rechtsstaat en transparantie. Zo bindt hij met zijn populistische stijl een groot deel van de Hongaren aan zich – iets wat vorige oppositiepolitici maar niet lukte.

Hij heeft daarmee iets in beweging gebracht dat Munk, die al twintig jaar journalist is, niet eerder heeft gezien. Op straat, in de winkel, in de speeltuin, overal hoort ze mensen praten over politiek. Op verkiezingsbijeenkomsten, van zowel Orbán als Magyar, komen tienduizenden mensen af. 'Dat is uitzonderlijk, omdat de Hongaarse samenleving vrij apolitiek is. Mensen gaan zelden de straat op. Dat is de afgelopen twee jaar, sinds Magyar verscheen, totaal veranderd.'

18 april 2024: Péter Magyar gaat in gesprek met inwoners van het district Békés tijdens zijn landelijke tour.

De Hongaarse verkiezingen worden een referendum over Orbán

De opkomst van Magyar's partij Tisza laat zien dat Hongaren niet alleen ontevreden zijn over Orbán, maar ook over de oppositie. Toen Magyar besloot mee te doen aan de verkiezingen, gebeurde er iets bijzonders: Hongaren die eerder op oppositiepartijen hadden gestemd, riepen die partijen nu op zich niet verkiesbaar te stellen.

Berichten van oppositiepartijen op sociale media werden overspoeld door duizenden reacties met de boodschap: stap opzij. 'Als ik door het land reisde, sprak ik overal mensen die mij vroegen een stap naar achteren te doen', vertelt Momentum-voorman Tompos. Na een kiezersonderzoek besloot zijn partij zich inderdaad niet verkiesbaar te stellen,

omdat duidelijk werd dat de partij een groot deel van haar kiezers zou verliezen.

In plaats daarvan voeren Tompos en zijn collega's, net als andere oppositiepartijen, nu campagne voor Magyar.

Ideologische verschillen doen er nauwelijks toe: ook progressieve politici scharen zich achter de conservatieve Magyar.

Tompos: 'Deze verkiezingen gaan niet over partijprogramma's of ideologie. Niet over progressief versus conservatief. Ik zie deze verkiezingen als een nationaal referendum over Orbán.'

3 juni 2024: Péter Magyar maakt een selfie in Esztergom tijdens zijn nationale tour.

In haar poging Orbán te verslaan, neemt de Hongaarse oppositie een enorm risico

De keuze van de Hongaarse oppositie om niet mee te doen, is riskant. Magyar is een charismatische figuur, maar geen ervaren regeringsleider. Je weet niet helemaal waarvoor je kiest; zowel hij als zijn partij zijn nieuwkomers.

Daar zit een groot dilemma voor Hongaren die zich achter Magyar scharen. Om het systeem van Orbán te ontmantelen, is een overweldigende overwinning van een tegenstander nodig. Die moet een meerderheid halen die groot genoeg is om de grondwet te kunnen veranderen en de invloed van Fidesz-loyalisten terug te dringen. Maar juist zo'n overwinning geeft ook enorme macht aan een nieuwe leider.

Daar komt bij dat veel oppositiepartijen zich straks hebben teruggetrokken, waardoor er in het parlement nauwelijks tegenspraak overblijft. Die rol zal dan vooral worden vervuld door Fidesz en Mi Hazánk, een nog radicalere, rechtse partij dan die van Orbán.

Er is bovendien een 'nachtmerriescenario', zoals historicus Laczo het omschrijft. Dat Magyars regering na een paar jaar minder populair wordt, terwijl zij intussen wel bevroren EU-gelden heeft vrijgespeeld. Dat Orbán vervolgens terugkeert, met meer financiële middelen en een nieuw verhaal: zie je wel, er is politieke competitie geweest, dus dit is een democratie.

En toch willen veel Hongaren deze gok nemen. Het is politiek van het minste kwaad: niemand weet hoe Magyar het zou doen. Wat ze wél weten: als Orbán opnieuw wint, wordt het land alleen maar autocratischer.

15 maart 2026: Péter Magyar spreekt een menigte in Boedapest toe tijdens de door zijn partij georganiseerde 'Nationale Mars voor systeemverandering'.

Hongarije wordt vaak gezien als een laboratorium waar uiterst rechtse politici wereldwijd kunnen leren hoe je een democratie afbreekt, en tegelijkertijd verkiezing na verkiezing 'democratisch' wint. Als Magyar wint, wordt dat door deze verkiezingen misschien omgedraaid, en kijkt men straks naar Hongarije om te leren hoe je een antidemocratische leider bestrijdt en een afkalvende democratie herstelt.

Als Orbán opnieuw wint? Na elke verkiezingsoverwinning voerde hij wetten in om zijn macht te vergroten. Die angst voelen veel Hongaren sterker dan ooit.